

УДК 343.98

DOI: 10.31359/2079-6242-2018-35-1-208

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ
МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ
АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ СПІВРОБІТНИКАМИ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

М. С. Федоренко, аспірант кафедри кримінального права та процесу Львівського торговельно-економічного університету

Постановка проблеми. Розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів по праву належить до розряду найбільш складних видів кримінальних проваджень. Ця обставина зумовлена передусім ускладненою процедурою здобуття доказів і притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності, оскільки більшість суб'єктів цих злочинів мають юридичну освіту, добре обізнані з тонкощами судово-слідчої практики, активно протидіють установленню об'єктивної істини. Так, за офіційними статистичними даними, в 2017 р. зареєстровано 832 провадження за ознаками ст. 365 КК України, з яких закрито 301, тобто 36%, і за цей період жодного провадження не спрямовано до суду з обвинувальним актом [1]. Більше того, для цієї категорії кримінальних правопорушень характерним є високий рівень латентності, а тому офіційні дані правоохоронних та судових органів не завжди відповідають реальній дійсності і не збігаються з даними інших інституцій. Зокрема, за відомостями установ охорони здоров'я, в 2017 р. за медичною допомогою через травми, спричинені співробітниками поліції, звернулося 2 386 осіб. Найбільша кількість звернень припадає на такі області: Харківська (3,34%), Запорізька (3,08%), Полтавська (2,48%), Одеська (2,43%), Кіровоградська (2,06%), Сумська (1,90%), Волинська (1,70%) [2].

Крім того, розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень відбувається на тлі широкого суспільного резонансу, поглибленого громадського контролю, викликаного наявністю пара-

доксальної ситуації – коли особи, які в силу свого службового обов'язку, соціального статусу зобов'язані забезпечувати законність і правопорядок, дотримання конституційних прав і свобод громадян, самі ж грубо порушують ці обов'язки, вчиняючи незаконне насильство щодо тих, кого вони мають захищати. На жаль, змушені констатувати, що попри реформування вітчизняних правоохоронних органів, що відбувається в останні роки, ситуація із кількістю фактів незаконного насильства з боку співробітників цих органів не покращилася. Так, за моніторинговим звітом Харківського інституту соціальних досліджень, який було підготовлено за підтримки Харківської правозахисної групи, оціночна кількість людей, які протягом останніх 12 місяців ставали жертвами навмисного завдання працівниками поліції побиття, страждань чи катувань, зросла з 409 080 осіб у 2015 р. до 641 326 осіб у 2017 р. А це означає, що сьогодні кожні 49 секунд у країні відбувається акт незаконного насильства в поліції [3, с. 10]. Як зазначається в соціологічній літературі, «сьогодні, дедалі очевидніше, що ми можемо пережити революції, війни, голод, економічні підйоми і спади, бути частиною імперії і направлятися в Європу, але є явища, які залишаються з нами завжди. І, як показує соціологічний моніторинг, поліцейське насильство одне з них» [4].

Актуальність теми дослідження. Розробка концептуальних підходів до формування та реалізації будь-якої окремої криміналістичної методики, в тому числі й розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів, належить до найбільш важливих напрямів криміналістичних досліджень. Стан розробки такого роду наукових положень безпосередньо впливає на якість організації конкретного кримінального провадження. Тому ці напрацювання мають базуватися на сучасних досягненнях науки криміналістики і результатах узагальнення передової судово-слідчої практики.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розробку концептуальних засад формування і реалізації криміналістичних методик здійснили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Ю. П. Аленін, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, І. О. Возгрін, А. Ф. Волобуєв, В. Г. Гавло, В. І. Галаган, Ю. П. Гармаєв, В. А. Журавель,

О. Н. Колесніченко, В. О. Коновалова, В. Є. Корноухов, С. Ю. Косарев, О. Ф. Лубін, Б. Є. Лук'янчиков, Г. А. Матусовський, В. О. Образцов, Р. Л. Степанок, М. В. Субботіна, В. В. Тіщенко, С. Н. Чурилов, В. Ю. Шепітько, А. В. Шмонін, Б. В. Щур, М. П. Яблоков.

Водночас у сучасній криміналістичній доктрині відсутні достатні напрацювання щодо створення окремої криміналістичної методики розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів, зазначеній проблематиці не приділялась належна увага з боку вчених-криміналістів.

Формування цілей статті. Метою статті є визначення концептуальних підходів до формування окремої криміналістичної методики розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів, її структури, форми викладання змістовного матеріалу та надання рекомендацій щодо адаптації її положень до умов конкретного розслідування.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній криміналістичній літературі до концептуальних засад формування окремих криміналістичних методик розслідування злочинів відносять кілька визначальних положень, серед яких передусім слід виокремити такі: а) віднесення певної методики до відповідного класифікаційного рівня за ступенем узагальнення наданих методичних рекомендацій; б) визначення технологічного підходу до створення криміналістичної методики відповідного рівня; в) з'ясування структури криміналістичної методики; г) обрання форми викладення змістовного матеріалу криміналістичної методики [5, с. 5–7].

Щодо класифікації криміналістичних методик, то вважаємо за доцільне приєднатися до позиції В. А. Журавля, який, застосовуючи багатомірний підхід до розподілу криміналістичних методик розслідування злочинів, пропонує таке їх упорядкування по вертикалі та горизонталі:

- 1) базова методика;
- 2) прості (одиничні) методики – видові, підвидові (мікрометодики);
- 3) ускладнені (групові) методики – родові, міжродові, комплексні.

На думку автора, *базова методика* – це універсальна, уніфікована модель, за якою мають створюватися інші окремі криміналістичні методики розслідування злочинів [6, с. 233]. При цьому С. В. Великанов наголосив, що вона є «коренем упорядкування системи криміналістичних методик і розглядається як концептуальна модель з апробованою структурою та рекомендаціями до змістовного наповнення елементів практичних рекомендацій, розташованих на нижчих рівнях» [7, с. 204].

Видові криміналістичні методики розслідування, в інтерпретації В. А. Журавля, – це рекомендації із розслідування певних видів злочинів, які чітко визначені у відповідних розділах Особливої частини КК, як то: методика розслідування шахрайства, крадіжок та ін. Цей рівень є найбільш усталеним, традиційним, за яким і раніше формувалась система окремих криміналістичних методик розслідування, оскільки він базується на кримінально-правовій класифікації злочинів.

Підвидові криміналістичні методики розслідування (підвиди чи різновиди, виділені з-поміж злочинів одного виду за криміналістично значущими ознаками; приміром, до такого виду злочинів, як умисне вбивство, виділяють такі підвидові методики (мікрометодики), як методика розслідування вбивств з розчленуванням, на замовлення, учинених у ході протистояння організованих злочинних груп, на релігійному ґрунті та ін. У цьому сенсі криміналістична класифікація є більш диференційованим утворенням, аніж кримінально-правова, що наближає її до запитів практики.

Родові криміналістичні методики розслідування (групи злочинів, об'єднаних за ознакою родового об'єкта в одному розділі Особливої частини КК й на підставі криміналістично значущих ознак, притаманних кільком видам, наприклад, методика розслідування злочинів: а) проти довкілля; б) проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; в) при наданні медичної допомоги тощо.

Міжродові криміналістичні методики розслідування (групи злочинів, диференційованих відповідно до групування їх у різних розділах Особливої частини КК й на підставі криміналістично значущих ознак, притаманних кільком видам, наприклад, методика розслідування злочинів, учинених неповнолітніми, організованими

злочинними угрупованнями, у сфері підприємницької діяльності тощо, де об'єднуючою криміналістичною класифікаційною ознакою виступають особа злочинця, сфера реалізації його злочинного наміру тощо.

Комплексні криміналістичні методики розслідування злочинів, у яких відображені рекомендації із розслідування комплексів взаємопов'язаних злочинних дій, об'єднаних на підставі одночасного врахування кримінально-правових і криміналістичних критеріїв класифікації злочинів. Спільність цих злочинних проявів зумовлена тим, що на практиці вони вчиняються в реальних та ідеальних сукупностях. При цьому вони охоплюються єдиним умислом організаторів, підбурювачів, пособників і виконавців, спільною метою й мотивами, загальним механізмом реалізації злочинного задуму тощо. Йдеться про єдиний ланцюг злочинної поведінки, зокрема, про так звану технологію злочинного збагачення, наприклад, коли розслідування предикатного (основного) злочину поєднано з розслідуванням спорідненої з ним легалізації, яка в цьому випадку є останньою ланкою в такого роду злочинній діяльності. Розслідування подібних комплексів злочинних дій зумовлює специфіку висунення й перевірки слідчих версій, здійснення планування, тактику провадження окремих слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, особливості проведення тактичних операцій та ін. [4, с. 92–94].

Беручи до уваги класифікацію окремих криміналістичних методик, запропоновану В. А. Журавлем, вважаємо за можливе віднести методику розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів до розряду *міжродових*, до структури якої входить група злочинів, розміщених у різних розділах Особливої частини КК (ч. 1 або 2 ст. 146, ч. 2 ст. 162, ч. 2 ст. 163, статті 365, 371, 373, 374 КК), де об'єднуючою криміналістично значущою ознакою виступає суб'єкт злочину – співробітник правоохоронного органу та здійснювані ним у різних формах кримінально карані дії із перевищення влади або службових повноважень, а саме: а) незаконне позбавлення волі; б) порушення недоторканності житла; в) вчинення дій, які входять до компетенції будь-якої іншої (але не цієї) службової особи; хоча й могли бути

вчинені цією службовою особою, але лише за наявності особливих і відсутніх у цьому випадку обставин, за особливих умов, в особливій обстановці, з особливого дозволу та в особливому порядку; передбачають колективний, а не одноосібний порядок застосування; заборонені, і жодна службова особа та за жодних обставин не уповноважена давати дозвіл на їх здійснення; г) вчинення дій, які пов'язані з насильством, застосуванням зброї, або такими, що ображають особисту гідність потерпілого; д) завідомо незаконні затримання, привід або арешт; е) примушування давати показання; ж) порушення права на захист.

Отже, у криміналістиці термін «перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів» тлумачиться більш широко, аніж у кримінально-правовій доктрині, і виходить за рамки однієї ст. 365 КК України. Ця обставина зумовлює потребу в одній окремій методиці надати загальні рекомендації із розслідування всіх можливих форм перевищення влади або службових повноважень, що вчиняються співробітниками правоохоронних органів незалежно від того, в якій сфері і на які суспільні відносини ці дії посягають: на порядок здійснення службової діяльності, виборчі, трудові та інші особисті права і свободи, інтереси правосуддя тощо. Тому й ідеться про створення саме міжродової криміналістичної методики. У свою чергу, запропонований рівень методики впливає на зміст, структуру та форму її складових елементів, у тому числі й криміналістичної характеристики.

Для розробки концептуальних основ формування окремої криміналістичної методики вагомого значення набуває потреба в з'ясуванні переліку елементів, що входять до її структури. Слід зазначити, що на теперішній час науковці не дійшли згоди стосовно конфігурації елементного складу структури окремої криміналістичної методики. Так, Є. П. Іщенко та А. О. Топорков виокремлюють шість елементів у структурі окремої криміналістичної методики розслідування: 1) коло обставин, що підлягають першочерговому і подальшому встановленню; 2) типові слідчі ситуації, що виникають на різних етапах розслідування; 3) висунання версій і планування розслідування; 4) початкові і подальші методи збирання доказової та іншої криміналістичної інформації; 5) тактичні та мето-

дичні особливості окремих слідчих дій, криміналістичних операцій і взаємодія слідчого з оперативно-розшуковими органами; 6) особливості використання спеціальних знань при розслідуванні [8, с. 490]. У свою чергу М. Г. Шурухнов вважає, що до структури доцільно включати такі десять елементів: 1) криміналістичну характеристику конкретного виду злочину; 2) особливості порушення кримінальної справи; 3) обставини, що підлягають встановленню, які характерні для цього виду злочину; 4) типові слідчі ситуації і основні напрями їхнього вирішення; 5) особливості тактики проведення окремих слідчих дій та оперативно-розшукових заходів початкового і наступного етапів розслідування; 6) організацію взаємодії з органом дізнання при розслідуванні конкретного виду злочину; 7) використання спеціальних знань; 8) особливості встановлення матеріальної шкоди; 9) особливості використання допомоги громадськості в розслідуванні і попередженні певного виду злочину; 10) виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину, і вжиття заходів щодо їх усунення [9, с. 449–454].

На думку С. Ю. Косарева, до структури окремої криміналістичної методики розслідування злочинів мають входити такі елементи: 1) криміналістична характеристика розглядуваної категорії злочинів, включаючи окремий предмет розслідування; 2) особливості виявлення ознак злочинів розглядуваної категорії і тактики перевірочних дій; 3) особливості початкового етапу розслідування; 4) особливості подальшого етапу розслідування; 5) особливості завершального етапу розслідування; 6) особливості тактики слідчих дій і тактичних операцій; 7) особливості використання спеціальних знань; 8) організаційно-технологічні особливості розслідування розглядуваної категорії злочинів; 9) особливості діяльності слідчого по кримінальних справах, щодо яких призупинено провадження; 10) попереджувальна діяльність слідчого при розслідуванні злочинів розглядуваної категорії [10, с. 334–335].

Наведені позиції свідчать про різницю поглядів не лише щодо кількості елементів, що включаються до структури окремої криміналістичної методики, а й щодо їх змістовного навантаження. З огляду на зазначене спірною видається позиція тих науковців, що включають зі структури методики такий елемент, як криміналістич-

на характеристика, яку визнано теоретичною основою будь-якої криміналістичної методики розслідування.

Аналіз літературних джерел, а також результати опитування слідчих дають підстави запропонувати таку структуру окремої криміналістичної методики розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів:

- криміналістична характеристика злочину;
- обставини, що підлягають з'ясуванню;
- специфіка відкриття кримінального провадження і початку розслідування;
- організація та планування розслідування;
- типові слідчі ситуації та версії початкового етапу розслідування і програма дій слідчого щодо їх вирішення та перевірки;
- типові слідчі ситуації та версії подальшого етапу розслідування і програма дій слідчого щодо їх вирішення та перевірки;
- специфіка провадження окремих слідчих (розшукових) дій;
- протидія розслідуванню та засоби її подолання;
- профілактичні дії слідчого.

Поряд із достатньо усталеними елементами вважаємо за доцільне в структурі саме цього різновиду злочинів окремо виділити такі елементи, як протидія розслідуванню та засоби її подолання, а також профілактичні дії слідчого. Щодо протидії розслідуванню, то потреба в цьому елементі викликана передусім специфікою самого злочину і наявністю активної, реальної протидії з боку зацікавлених осіб, а тому є потреба в його виокремленні і додатковому дослідженні. Попри те, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України не передбачив серед функціональних обов'язків слідчого, прокурора, суду встановлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів, вважаємо, що профілактичні заходи з боку зазначених суб'єктів є обов'язковою умовою якісного здійснення кримінального провадження, а тому підтримуємо позицію тих науковців, які включають профілактичні дії слідчого, прокурора до структури окремої криміналістичної методики розслідування [11].

До визначальних чинників створення окремої криміналістичної методики також слід віднести технологію розробки та форму викладення змістовного матеріалу. При цьому слід враховувати, що

зазначені чинники детермінують один одного. Так, технологічний підхід, що базується на аналізі кількісних показників, отриманих у ході узагальнення репрезентативної вибірки кримінальних проваджень, зумовлює можливість викладення змістовного матеріалу у формалізованій формі, тобто у вигляді певних програм розслідування або алгоритмічних схем дій слідчого в тій чи іншій ситуації. Навпаки, для технологічного підходу, що базується на аналізі багаточисельних літературних джерел, притаманна описова форма викладення змістовного матеріалу відповідної окремої криміналістичної методики. Виходячи з кількісних показників кримінальних справ, розглянутих судовими інстанціями, можливості їх узагальнення та опрацювання, вважаємо, що на теперішній час можна говорити про змішану форму викладення методичних порад з оптимальної організації розслідування перевищення влади або службових повноважень працівниками правоохоронних органів. Це твердження не виключає того, що в майбутньому при наявності репрезентативної вибірки емпіричного матеріалу можуть бути розроблені та запропоновані відповідні програми розслідування та алгоритмічні схеми дій слідчого, що реалізовуватимуться спеціальними комп'ютерними засобами.

Висновки. Отже, криміналістичну методику розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів як інформаційну модель слід відносити до міжродового рівня окремо-криміналістичних рекомендацій, складовими елементами структури якої є відомості, що забезпечують оптимальну організацію розслідування однорідних за суб'єктом та обставинами вчинення кримінально каранних діянь, і якій на теперішній час притаманна змішана, тобто описово-формалізована, форма викладення змістовного матеріалу.

Перелік літератури

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2017. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113281&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення 04.04.2018).

2. Невидимый суслик: почему пытки в полиции стали нормой. URL: <http://zn.ua/socium/nevidiyy-suslik-pochemu-pytki-v-policie-stals-normoy> (дата звернення: 14.04.2018).
3. Кобзін Д., Черноусов А., Коренева К., Колоколова М. Моніторинг незаконного насильства в поліції України (2004–2017 рр.). Харків: ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 116 с.
4. Кобзін Д. Поліцейська традиція, яка завжди з нами. URL: <http://life.pravda.com.ua/columnsi2018/01/9/228363> (дата звернення 04.04.2018).
5. Журавель В. А. Криміналістичні методика: сучасні наукові концепції: монографія. Харків: Вид. агенція «Апостіль», 2012. 304 с.
6. Журавель В. А. Проблема формування базової методики розслідування злочинів. *Вісн. Акад. прав. наук України*. Харків: Право, 2008. № 1 (52). С. 231–242.
7. Веліканов С. В. Родові, видові, підвидові, комплексні та модифікуючі методики розслідування злочинів. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Право. 2009. Вип. 18. С. 203–218.
8. Ищенко Е. П. Криминалистика: учебник / под ред. Е. П. Ищенко. Москва: ИНФРА-М, 2005. 748 с.
9. Шурухнов Н. Г. Криминалистика: учебник. 2-е изд., исправл. и доп. Москва: Эксмо, 2008. 718 с.
10. Косарев С. Ю. История и теория криминалистических методик расследования преступлений / под ред. В. И. Рохлина. СПб.: Юрид. центр Пресс, 2008. 495 с.
11. Борідько О. А. Криміналістична профілактика як структурний елемент методики розслідування злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 20 с.

Транслітерація переліку літератури

1. Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen-hruden (2017) URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113281&libid=100820&c=edit&_c=fo (data zvernennia 04.04.2018). [in Ukrainian].
2. Nevidimyj suslik: pochemu pytki v policii stali normoj URL: <http://zn.ua/socium/nevidiyy-suslik-pochemu-pytki-v-policie-stals-normoy>. [in Russian].
3. Monitorynh nezakonnoho nasylstva v politsii Ukrainy (2004–2017 rr.). D. Kobzin, A. Chernousov, K. Koreneva, M. Kolokolova (Eds.). (2018). Kharkiv: TOV «Vydavnytstvo «Prava liudyny». [in Ukrainian].
4. Kobzin, D. Politseiska tradytsiia, yaka zavzhdy z namy URL: <http://life.pravda.com.ua/columnsi2018/01/9/228363>. [in Ukrainian].

5. Zhuravel', V. A. (2012). Kryminalistychni metodyky: suchasni naukovi kontseptsii: monohrafiia. Kharkiv: Vyd. ahentsiia «Apostil». [in Ukrainian].
6. Zhuravel', V. A. (2008). Problema formuvannja bazovoї metodiki rozsliduvannja zlochyniv. *Visn. Akad. prav. nauk Ukraїni – Herald of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 1 (52), 231–242. [in Ukrainian].
7. Velikanov, S. V. (2009). Rodovi, vydovi, pidvydovi, kompleksni ta modyfikuiuchi metodyky rozsliduvannia zlochyniv. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu – Issues of Crime Prevention*, 18, 203–218. [in Ukrainian].
8. Ishhenko, E. P. (2005). *Kriminalistika*. E. P. Ishhenko (Ed.). Moscow: INFRA-M. [in Russian].
9. Shuruhnov, N. G. (2008). *Kriminalistika: 2-e izd., ispravl. i dop.* Moscow: Jeksmo. [in Russian].
10. Kosarev, S. Ju. (2008). *Istorija i teorija kriminalisticheskikh metodik rassledovanija pre stuplenij*. V. I. Rohlina. (Ed.). SPb.: Jurid. centr Press. [in Russian].
11. Boridko, O. A. (2005). Kryminalistychna profilaktyka yak strukturnyi element metodyky rozsliduvannia zlochyniv. *Extended abstracts of candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

Федоренко М. С. Концептуальні підходи до формування методики розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів

У статті розглянуто концептуальні підходи до формування окремої криміналістичної методики розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів. Застосовуючи багатомірний підхід до розподілу криміналістичних методик, доведено, що методику розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів слід віднести до розряду міжродових, до структури якої входить група злочинів, розміщених у різних розділах Особливої частини КК (ч. 1 або 2 ст. 146, ч. 2 ст. 162, ч. 2 ст. 163, статті 365, 371, 373, 374 КК), де об'єднуючою криміналістично значущою ознакою виступає суб'єкт злочину – співробітник правоохоронного органу та здійснювані ним у різних формах кримінально карані дії з перевищення влади або службових повноважень. Зазначене дає підстави стверджувати, що в криміналістиці термін «перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів» тлумачиться більш широко, аніж у кримінально-правовій доктрині, і виходить за межі однієї ст. 365 КК України. Ця обставина зумовлює потребу в одній окремій методиці надати загальні рекомендації із розслідування всіх можливих форм перевищення влади або службових повноважень, що чиняються співробітниками правоохоронних органів незалежно від того, в якій сфері і на які суспільні відносини ці дії посягають.

Структура цієї методики включає в себе елементи, відомості про які забезпечують оптимальну організацію розслідування однорідних за суб'єктом та обставини вчинення правопорушень. На теперішній час змістовний матеріал запропонованої методики має викладатися у змішаній, тобто описово-формалізованій формі, де представлена якісно-кількісна інформація про злочини цієї групи та основи їх розслідування

Ключові слова: криміналістична методика, класифікація криміналістичних методик, структура криміналістичної методики, форма викладення методико-криміналістичних рекомендацій.

Федоренко М. С. Концептуальные подходы к формированию методики расследования превышения власти или служебных полномочий сотрудниками правоохранительных органов

В статье рассмотрены концептуальные подходы к формированию методики расследования превышения власти или служебных полномочий сотрудниками правоохранительных органов. Используя многомерный подход к распределению криминалистических методик, доказано, что методику расследования превышения власти или служебных полномочий сотрудниками правоохранительных органов следует отнести к разряду межродовых, в структуру которой входит группа преступлений, расположенных в разных разделах Особенной части УК (ч. 1 или 2 ст. 146, ч. 2 ст. 162, ч. 2 ст. 163, статьи 365, 371, 373, 374 УК), где объединяющим криминалистически значимым признаком выступает субъект преступления – сотрудник правоохранительного органа и совершаемые им в различных формах уголовно наказуемые деяния по превышению власти или служебных полномочий. Указанное дает основания утверждать, что в криминалистике термин «превышение власти или служебных полномочий сотрудниками правоохранительных органов» трактуется значительно шире, чем в уголовно-правовой доктрине и выходит за рамки одной ст. 365 УК Украины. Это обстоятельство обуславливает необходимость в одной методике изложить общие рекомендации по расследованию всех возможных форм превышения власти или служебных полномочий, совершаемых сотрудниками правоохранительных органов вне зависимости от сферы и общественных отношений, на которые эти действия посягают.

Структура этой методики включает в себя элементы, данные о которых обеспечивают оптимальную организацию расследования однородных по субъекту и обстоятельствам совершения правонарушений. Отмечено, что на сегодняшний день содержательный материал этой методики должен излагаться в смешанной, то есть описательно-формализованной форме, где представлена качественно-количественная информация о преступлениях этой группы и основах их расследования.

Ключевые слова: криминалистическая методика, классификация криминалистических методик, структура криминалистической методики, форма изложения методико-криминалистических рекомендаций.

Fedorenko M. S. Conceptual approaches to the formation of methodology for investigating excessive power or official authority by law enforcement officers

Conceptual approaches to the formation of a certain criminalistic methodology for investigating the excess of power or official authority by law enforcement officers are considered. Applying the multidimensional approach to the distribution of criminalistic techniques, it has been proved that the methodology for investigating the excess of power or official authority by law enforcement officers should be classified as intergenerational, the structure of which includes a group of crimes placed in different sections of the Special Part of the Criminal Code (p. 1 or 2 art. 146, p. 2 art. 162, p. 2 art. 163, art. art. 365, 371, 373, 374 CC), where the unifying criminal forensic feature is the subject of the crime – a law enforcement officer and his actions carried out in various forms of criminal punishment for excessive power or official authority. The above mentioned provides grounds for asserting that in criminalistics the term «excess of power or official authority by law enforcement officials» is interpreted more broadly than in criminal-law doctrine and goes beyond the scope of one article 365 of the Criminal Code of Ukraine. This circumstance necessitates the need for a single method to provide general recommendations for investigating all possible forms of excessive power or authority that are committed by law enforcement officials, regardless of the area in question and which social relations encroach on these actions.

The structure of this technique includes elements, the information about which provide the optimal organization of the investigation of homogeneous subject and the circumstances of the commission of offenses. At present, the content of the proposed methodology should be taught in a mixed, ie descriptive-formalized, form where qualitative and quantitative information is presented on the crimes of this group and the bases for their investigation.

Key words: *criminalistic methodology, classification of criminalistic methods, structure of criminalistic technique, form of presentation of methodological and criminalistic recommendations.*

Рекомендовано до опублікування на засіданні кафедри кримінального права та процесу Львівського торговельно-економічного університету (протокол № 4 від 16.04.2018 р.).

Рецензент – доктор юридичних наук, професор Журавель В. А.